భేడాఘాట్ మొసలి

మిత్రుడు మదుసూదన్ రైలు కదులుతుండగా "జబల్‌పూర్ వెళుతున్నావు — భేడాఘాట్ తప్పకుండా వెళ్ళు" అన్నాడు.

అంతటితో వూరుకోకుండా ప్లాట్‌ఫారం మీద రైలుతోపాటు కదులుతూ "భేడాఘాట్ మొసలిని చూడకుండా రావద్దు" అని అరిచాడు.

వివరాలు అడగడానికి రైలు ప్లాటుఫారం వదిలింది. భేడాఘాట్‌లో చలువరాతి గుట్టలున్నాయని విన్నాను. కానీ అక్కడొక మొసలి వుందనీ, అది అందమైన చలువరాతి గుట్టలకన్నా చూడతగ్గదని విన్నాక యెలాగైనా అక్కడకు వెళ్ళడానికే నిశ్చయించాను.

ఒకనాటి సాయంత్రం ఒక టెంపో మీద పదుగురితో పాటు జబల్‌పూర్ నుంచి భేడాఘాట్ చేరుకున్నాను. చూడ్డానికి మామూలు కొండప్రదేశంలానే వుంది, తప్పితే యెదరగా వున్న గుట్టలు అక్కడక్కడ సున్నం పులుముకున్నట్లు కనిపిస్తున్నాయ్, ఇంత దూరం వచ్చి మొసలిని చూడకుండా తిరిగి పోలేను. నది గట్టుకు వెళ్ళాను. బారులుతీరి పడవలు ఉన్నాయి.

నవంబరు నెల - నర్మదానది నవ వధువు గృహప్రవేశం చేస్తున్నట్లు నెమ్మదిగా కదులుతోంది. నది ఒక సరోవరమై అక్కడక్కడ తెల్లకలువల్లా చలువరాతి గుట్టలు తలెత్తి చూస్తున్నయ్.

పడవమీద పోవడానికి కదలుతూంటే నేనూ ఆ యెనమండుగురిలో ఒకడి నయ్యాను. ఇందులో యూనివర్సిటీ విద్యార్థులు ముగ్గురూ, ఫించనీ దారులు ఇద్దరు, వ్యాపారస్తులు ఇద్దరు, నేనూ ఒకరి నొకరు పరిచయం చేసుకున్నాం. మాకోసం పడవ రాబోతోంది.

"డబ్బు తిరుగుదలలో యిస్తాం''అన్నాను ఆ పడవల పెద్దతో. ఎందుకంటే, నా దగ్గర నాలుగు రూపాయల చిల్లర లేదు.

''మీరే దయచేసి అందరి దగ్గర వసూలుచేసి తిరిగివచ్చేక ఇచ్చేయండి'' అన్నాడు.

చూడ్డానికి వందనంగా ఉన్నాడు. వేసుకున్న బట్టలు తెల్లగా వున్నయ్. తలమీద తెల్లని టోపీ వుంది. నెమ్మదైన పలుకులు. ముఖంలో కళ వుంది. అలాంటివానితో నా కోరిక చెప్పుకుంటే తీరుతుందని—

''ఇక్కడ మొసలి ఉందట - ఎక్కడండీ?'' అన్నాను. అక్కడే వున్న గైడ్‌ని పిలిచాడు.

''ప్రశ్నలు అందరూ అడగరు. ప్రశ్నలు అడిగినవారికి సమాధానం చెప్ప లేనివాళ్ళకు ఈ బిజినెస్‌లో చోటులేదు. చూపించు—ఆ మొసలిని చూపించు'' అన్నాడు.

''చిత్తం'' అన్నాడు గైడు.

పడవకోసం అందరం ఒడ్డున ఆగాం. గైడ్ ప్రక్కన నిల్చొని "అంత గౌరవం యిస్తున్నావు- అతగాడు ఈ పడవలకు పెద్దా? లేక పెద్దకు చుట్టమా? నౌకరా?'' అన్నాను.

''అతనే పెద్ద. స్వయంగా అంతా చూసుకుంటాడు. అతను లేకపోతే బేడాహూట్ లే'' దన్నాడు.

''అంటే....?"

''అది గదిగో చూడండి. ఆ కోవెల ఈ భక్తుడు కట్టించిందే....''

' అలానా?''

''మరి మీరు దిగారే....ఆ బస్సు స్టాపులన్నీ ఇతని ధర్మమే....''

ఇంకేదో చెప్పబోతుంటే బోటు ఎదరగా వచ్చింది. ఇద్దరే ఇద్దరు నడుపుతున్నారు. చిన్నగాలి వీస్తోంది. ఇద్దరి శరీరాలమీద కట్ బనియనిన్లు చిరిగి వున్నయ్. బాగా మాసిపోయివున్నయ్. బోటు కదులుతోంది. గైడ్ చంకలో గొడుగు పెట్టుకుని ఒక మూలకూర్చున్నాడు. ఎక్కిన ఎనమండుగుర్లో బరువుల తేడాలున్నాయి కాబట్టి పడవ నడిపే వాళ్ళు మనుషులను సర్దుతున్నారు. ఐనా పడవకాస్త యిటూ, అటూ జోగుతుంది.

గైడ్ అరిచాడు.

"ఇది బేడా ఘాట్.... భేడా అంటే?"

"గ్రారెపోతు" అని ఒక యాత్రికుడు అరిచాడు.

"తెల్ల గ్రారెలు పోట్లాడుకోబట్టే ఈ తెలుపు" అని యింకొకడు వ్యాఖ్యానించాడు.—

"కాదు కాదు" అని అధారిటీతో చెప్తూ

"భేడా అంటే కూడలి. ఇక్కడ దేవతలంతా కూడారు! ఎందుకు? నర్మదాదేవి తన త్రోవకు అడ్డంగా వున్న ఈ కొండను కోసుకుని పోతాను అని పంతం పట్టింది. అది అంత సులువా? అప్పుడు శివుడు ఆమె సహాయానికి వచ్చి తన మహత్యంతో ఈ కొండను రెండున్నర రోజులు వెన్నముద్దగా మార్చేసి ఆపైన అతను కళ్ళుమూసి తపస్సు చేసుకున్నాడు అన్నాడు గైడ్."

ఇంతలో యూనివర్సిటీ కుర్రాడు అరిచాడు - "ఆ కాకమ్మ కబుర్లెవరికి కావాలి?''

"అవి దేవతల కబుర్లు-తప్పు తప్పు-అలా అనకు" అన్నాడు పింఛనీదారు."

"ఓ గైడ్ - చెప్పు. జాబీ సినిమాలో ఆ ఆఖరిసీను ఎక్కడ తీశారు? చూపించు" విద్యార్థి అడిగాడు.

"అదిగో అక్కడే" అంటూ గైడ్ తూర్పువేపు చూపించాడు గొడుగుతో.

"సినిమా దేవతల కబుర్లెందుకు? నర్మదాదేవి అప్పుడు యేం చేసింది?" యింకో పింఛనీదారుడు అనగానే యిక బోటులో రెండు పార్టీలు లేచాయి.

"అదిగో - అక్కడే దత్తాత్రేయుడు, భృగుముని తపస్సు చేశారు" అన్నాడు గైడు.

''ఆపవయ్యా అపు. ప్రాణ్ డింపుల్‌ని రక్షించడానికి యెక్కడనించి గెంతాడు చూపించవయ్యా" యింకో స్టూడెంటు అరిచాడు.

ఈ ఉద్రేకాల్లో బోటు యిటూ, అటూ కదలిపోతూంటే బోటు నడిపే వాళ్ళిద్దరి చేతులూ తమాషాగా కదులుతున్నాయి. నేను ఆ కదిలే చేతుల అందం ముందు ఈ కదలని ప్రకృతినే పట్టించుకోలేదు. ఊహలూ కదిలిపోతున్నాయ్. చెంతనున్న ఒక బోటు నడిపేవానితో అన్నాను.

''నీకేమిస్తారు?''

"ఒక్కోసారికి రూపాయిన్నర.''

''అంటే ఈ ముప్పయి రెండు రూపాయల్లో నడిపే మీ యిద్దరికీ వృత్తి మూడు రూపాయలే!"

''అదీ మీలాంటి మారాజు లొచ్చిన్నాడుంటాది, లేకపోతే లేదు."

''నీ కెంతమంది పిల్లలు?"

'ఇద్దరుపోగా మిగినవాళ్ళు ముగ్గురు'

"వాడికో....?"

''వాడిది పెద్ద సంతానమండీ! ఆరుగురు పుట్టారు - ఆరుగురూ మిగిలే వున్నారు!"

'పెళ్ళాన్నీ - ఆరుగుర్నీ ఈ బత్తెంతోనే పోషిస్తున్నాడా?"

''అందులో ముగ్గు రడుక్కుంటున్నారండి!"

టెంపో దిగగానే మమ్మల్ని చుట్టుముట్టిన దిగంబర భిక్షకుల్లో వీడి పిల్లలూ వుంటారనుకున్నాను.

"అదిగో చూడండి. నది మధ్యలో ఆ గుట్ట ఈ గుట్టమీద ఒక ఋషి పుంగవుడుండేవాడు. అతనొక మొసలిని...." గైడ్ చెప్పబోతుంటే యూనిర్శిటీ విద్యార్థి గైడ్ నోరు మూశాడు.

"అవిగో - ఆ కొండల గురించి చెప్పు గానీ ఈ సన్నాసుల గురించి చెప్పావో చూడు ఏం చేస్తామో?" అని బెదిరించాడు.

"చిత్రం - చిత్రం...."అంటూ—

''చూడండి బాబూ అటు చూడండి. ఆ వైభవం చూడండి. తాజ్‌మహల్ చూసినా మీ శరీరం యిలా వుప్పొంగదు. చూడండి - తనివితీరా చూడండి'' అన్నాడు గైడ్.

పడవ ఆ గుట్ట చుట్టి మలుపు తిరగగానే గెడలా సన్నగావున్న నదికి రెండు గట్లూ చలువరాతివి. క్రుంగుతున్న పొద్దు-పొగలా కక్కుతున్న వెలుగు ఈ రంగు రంగు చలువరాతి ఫలకంపై పడుతుంటే అద్దంమీద వెల్తురు పడ్తున్నట్లుంది. ప్రతిబింబిస్తున్న వెలుగు మీదికెగసి నింగిలోని చందమామకు మెరుగులు దిద్దుతోంది.

"అవిగో మనుషుల ఆకారాలు - ఏనుగులు, కోతులు - అవి మనుషులు చెక్కినవి కావు - దేవతలు కూర్చినవి" అన్నాడు గైడు.

"దేవతల పేరెత్తకు. ప్రవాహం శిల్పియై చెక్కిందయా!" అని ఒక స్టూడెంటు అరిచాడు.

పడవ ముందుకు పోతోంది. పొద్దు క్రుంగిపోయింది. స్నానంచేసి ముఖానికి పౌడరు ఒత్తుకున్న యౌవ్వనిలా చందమామ సింగారించుకుంటోంది.

''చూడు - మీ అమ్మ అడగంది అన్నం పెట్టిందా?" అన్నాను బోటు వానితో.

"లేదు."

''నీ పెళ్ళాం నువ్వు తెస్తేకదా నీకూ, పిల్లలకూ రొట్టె కాల్చి పెట్టుంది?"

''అవును.''

''రావలసింది రాబట్టుకోలేనివాడు అమాయకుడు కాడు-చాతకానివాడు.''

"నాకు దేముడు రాసింది ఎవడూ తప్పించలేడు.''

"నీలాంటి వాళ్ళను దోచుకుని హాయిగా బ్రతుకుతున్నవాళ్ళే ఆ దేముడ్ని సృష్టించారు. ఆ దేవుడిమీద భక్తిపేరిట మీలో భయం సృష్టించారు. అసలు దేవుడికి పిరికివాళ్ళంటే అసహ్యం. చేతకాని మీలాంటి వాళ్ళవేపు చూడే చూడడు."

''ఏం చెయ్యమంటారు బాబూ? మాలాటి పేదోల్లని పాములైనా కరుస్తాయి. ఏనుగులైనా మట్టేస్తాయి.''

"మీరంతా చీమల్లా కష్టపడుతున్నారు. మీరంతా యేకమైతే - పాము చస్తుంది! మీరంతా గడ్డిపోచలే - ఒకటై ఒక తాడులా ఏనుగును బంధించలేరా? మీ రెంతమం దిక్కడ?"

''పాతికమంది వుంటామండీ!"

"మీరంతా యేక మవ్వండి. అడగండి. మీకు న్యాయంగా రావలసింది అడగండి.''

"సేఠ్ గట్టోడండి. అధికారులు, పోలీసులూ ఆడి పక్కేనండి. అందర్నీ కొనీశాడిండి."

''మీ మాంసం కండలు కుళ్ళిపోయాయా? మీ ఎముకలు చెదపట్టాయా?"

''అయితే మేమంతా కలిసి అడిగితే నెగ్గుతామండీ?''

కొత్త భావాన్ని సంఘం అంత చులకనగా స్వీకరించదు. కొత్త కోరికని యజమాని ఔననడు. అందుకే అన్నాను.

''మీరంతా కలసికట్టుగా అలజడి చేస్తేగానీ.... సేఠ్ మీ జీతాలు పెంచాలని అనుకోడు! వాడికేం? సుఖంగా వున్నాడు మీ బాధలు వాడికేం తెలుసు? ఇది బేడా ఘాట్. అక్కడ కొమ్ములు తిరిగిన పొట్టేళ్ళు ఈ కొండలతో ఢీకొన్నాయట - ఆ పొట్టేళ్ళ బలానికి చిహ్నాలు ఈ మార్బుల్ రాక్స్. ఊం మీరంతా ఒకే గొంతుకతో అడగండి - రూపాయిన్నర కాదు - మూడు రూపాయలు. ఎలా యివ్వడో ఎన్నాళ్ళివ్వడో చూద్దాం."

పడవ తిరుగుముఖం పట్టింది. ఇదివరకటి కంటే స్పీడుగా పోతోంది. మిగతా పడవలు కూడా తిరుగుముఖం పడ్తున్నాయ్. చప్పున నేను వచ్చిన పని గుర్తుకొచ్చింది. గైడ్‌తో అన్నాను.

"ఏదీ బేడాఘాట్ మొసలి....ఎక్కడ?''

''ఉండండి, ఇంకాస్త ఓపికపట్టండి, చూపిస్తాను.''

"ఆ గైడే మొసలిలా ఆ పళ్ళతో కనిపిస్తుంటే'' అని ఒక స్టూడెంట్ చమత్కరిస్తే - ఇంకొకడు:

"అదేపనిగా ఏనుగును నమిలేస్తున్నాడు."

గైడ్‌కు కోపం వచ్చినట్లుంది. నములుతున్న ఖారాఖిల్లీని ఫుమ్మేశాడు.

పడవ కదులుతోంది. కదలకుండా తొమ్మండుగురం కూర్చున్నాం. మా నోళ్లు కూడా కదల్లేదు. చలువరాతి గుట్టల అందం అంతా అపురూపమైన దేవకన్యలా మారి ప్రత్యక్షమైంది. చప్పున చిన్న శబ్దం. ఏ చలువరాయి బెడ నీట్లో ఒరిగిందో! లేక ఆ దేవకన్య ఒకసారి డుబ్బున మునిగిందో? గైడ్ అరిచాడు "అదిగో - అదిగో - అదే మొసలి."

"ఏదీ - ఏదీ?" అని లేచి నిల్చోబోయాను. పడవవాడు నా చెయ్యి పట్టుక కూర్చోబెట్టేశాడు. ఒకనాడు సాధువున్న గుట్ట. ఆ గట్టుమీద వున్న మొసలి మనుషుల చప్పుడికే నీటిలోకి దూకిందట! చేతులు నీట్లో పెట్టకండని అరిచాడు గైడు. కళ్ళు చించుకుని చూసినా మొసలి కనపడలేదు. చెవులు రిక్కించి విన్నా ఆ శబ్దం వినపడలేదు.

"అది మొసలి కాదు - మోసం." అని అరిచాడొక విద్యార్థి.

"ఇది మొసలే. తప్పు - తప్పు - పాపం! అలా అనకండి.' అరిచాడొక పడవ నడిపేవాడు.

ఇంకో విద్యార్థి "అదిగో మొసలి" అని అరిచాడు. చిన్న శబ్దమయింది. ఆత్రుతగా చూశాను.

"పదిపైసలు విసిరాను నీట్లో - మొసలి నోట్లోకి" అన్నాడా విద్యార్థి.

అదిగో పులి అని అపహాస్యం చేసి అరుస్తున్నాం గానీ, నిజంగా మొసలి దగ్గరగావస్తే గజగజలాడేవాళ్ళం కదా? గజరాజునే గజగజలాడించి, కుయ్యో మొర్రోమని విష్ణుమూర్తితో "కలడందురు దీనుల యెడ...." అని మొరపెట్టుకోనిచ్చింది కదా - అసలు మా మధుసూదన్ మొసలిని చూడకుండా నన్ను తప్పక చూడమంటా డెందుకు? ఆనాడు ఏప్రిల్ ఒకటో తేదీ కాదు- నన్ను అనవసరంగా ఫూల్ చేస్తాడెందుకు? నిరాశతో ఒడ్డు చేరుకున్నాను. పోనీ మొసలిని చూడక పోయినా యేదో..............................కుందామని బోటు పెద్ద దగ్గరకు వెళ్ళి.

"ఇదిగో ముప్పయిరెండు రూపాయలు. ఇందులో కనీసం చెరో మూడు రూపాయలు బోటువాళ్ళకి ఇవ్వాలి. ఆరు రూపాయలు మినహాయించి యిరవై ఆరు రూపాయ లిస్తున్నా తీసుకోండి" అన్నాను.

"మీరంతా కలసి వాళ్ళకేం యిచ్చా"రన్నాడు.

"మేం యెందుకివ్వాలి?" అన్నాను

వాడి పేరేమిటోనని తడుముకుంటుంటే గైడ్ "ధర్మస్వరూప్‌జీ! వీళ్ళంత అలజడి జట్టు, పిసినారి జట్టునూ యెప్పుడూ నేను బోటుమీద తీసుకవెళ్ళలే" దన్నాడు.

"ఇలా సూటిగా అడిగిన మనిషి యిదివర కెప్పుడూ యిక్కడకు రాలేదు" అంటూ నావేపు తిరిగి నా చేతులు పట్టుకుని "తప్పక ఆరు రూపాయలు వాళ్ళిద్దరికీ యివ్వండి" అన్నాడు.

గెలిచానని ముందుకు వెళ్ళాను. వారిద్దరూ ఆ డబ్బు తీసుకోలేదు. సేఠ్‌కు యిచ్చేయండి అన్నాడొకడు. నా వొళ్ళంతా కుంచించుకుపోయింది. సేఠ్ నన్ను యెగిరిపోతున్న దూదిలా చూశాడు.

"ఏయ్- ఇతగాడికి మొసలిని చూపించావా?" అని అడిగాడు గైడ్‌ను.

"చూపించాను కానీ, వాళ్ళు నమ్మితేనా?"

ధర్మస్వరూప్ నా దగ్గరగా వచ్చాడు. చేతులు పట్టుకున్నాడు. "నాకు మీమీద గౌరవం లేకపోతే యిలా మీ చేతులు పట్టుకోను. ఈ లోకం ఈ చెరువు లాంటిదే. ఇందులో పెద్ద చేప చిన్న చేపను మింగి బతుకుతాది. వ్యాపారంలో వున్నవాళ్ళు అదే చేస్తారు. ఆరే బాపురే! ఇందులో వున్న కాంపిటేషన్ యింకెందులోనూ లేదు ఎంతకు వేలంపాట పాడానో, నాకెంత మిగిలిపోతుందో అన్నీ వివరంగా లెఖ్ఖలు రాశాను. మీరు దయచేసి ఈ రాత్రి నా ఆతిథ్యం స్వీకరించి ఆ లెఖ్ఖలు చూడండి. మీరెలా సెటిల్ చేస్తే అలాగే ఒప్పుకుంటాను. ఈ కార్మికుల మేలు కోరేవారైతే వుండండి. అదిగో, ఆ వొడ్డునే కూర్చోండి. మొసలి యిలాగే వస్తుంది. ఇంకా టైముంది. ఈ వెన్నెల రాత్రిలో కనిపిస్తుంది. మీకు చూపించి మరీ యింటికి తీసుకవెళ్తాను" అని ప్రాధేయపడ్డాడు.

ఇతను నేను వూహించినంత చెడ్డమనిషిలా కనపడలేదు. మానవత్వంమీద విశ్వాసం, తోటి మనుషుల కష్టాలకు సానుభూతి వున్నట్లుంది. తనకున్న యిబ్బందులు తనకు వున్నట్లున్నయ్. నేనెవరో్ని తెలుసుకోకుండా నా చేష్టలకు విలువ ప్రసాదించి నన్ను బ్రతిమాలి శాంతపరచిన...............

నది ఒడ్డునే కూర్చున్నాను. రెండు కాళ్ళు నీటిలో పెట్టాను. చల్లగా వుంది. మొసలి వస్తుందేమోనని చప్పున కాళ్ళు ఒడ్డుకు తీసేశాను.

తూర్పున గురుగ్రహం కనకపుష్య రాగంలా వుంది. పశ్చిమంలో శుక్ర గ్రహం వజ్రంలా మెరిసిపోతోంది. నది నెత్తిమీద అర్ధచంద్రుడు కడిగిన విరిగిన ముత్యంలా మెరుస్తున్నాడు. ఈ మూడే మూడు ఆకాశాన్నంతా ఆక్రమించేశాయి. ఏ మూలనైనా ఒక మబ్బుతునక కనిపిస్తుందేమోనని వెతికాను. చప్పున ఆ దిగువకు నైఋతి దిశలో ఒక మెరుపు మెరసినట్లయింది. ఆ మెరుపు మెరిసిన ఓ క్షణం వెన్నెల్లోకన్నా అందంగా కనిపించాయి గుట్టలు. నింగిలో అలజడితో నీరు కద............ .... మూకలన్నీ ఒకచోట చేరటం చూస్తున్నాను. పడవలు నడిపే మనుషులు నల్లని నీడల్లా కదులుతున్నారు.

అకాశంలో మేఘాలు పేరుకుంటున్నాయి. హాయిగా కదులుతున్న చందమామను వెంటాడుతున్నాయి. ఈ మనుషులంతా గుంపుగా యజమానివేపు కదులుతున్నారు.

ఒక మెరుపు మెరిసింది. కొద్ది సేపట్లో ఉరుము వినపడింది.

"రేపటినించి ఈ పడవలు నడపం!" అంతా అరిచారు ఏక కంఠంతో.

"ఏం?"

"మనిషికి మూడు రూపాయలిస్తేగానీ పడవ నడపం" అని అరిచిందొక గొంతుక.

"ఎవరూ? నివ్వా శామ్‌లాల్! నీ పెళ్ళాం రోగంతో చచ్చిపోతుందంటే యేభయి రూపాయలు మందులుకొని వూరకనే యిచ్చాను. నివ్వే నామీద కత్తి కట్టున్నావురా? నివ్వు లీడరయి పోతున్నావురా?" అరిచాడు యజమాని.

"ఏది ఏమైనా అంత కూలి యిస్తేగానీ మేం పనిలోకి రాం."

"రాకండి - రావద్దు, మీరు రాకపోతే రూపాయికి వచ్చేవాళ్ళు వందల కొద్దీ వున్నారు!"

"ఒక్క పిట్టను యిటువేపు రానివ్వము."

"పిట్టను రానివ్వకపోతే పోలీసులను రానివ్వరురా- వాళ్ళు తుపాకులను పేలుస్తారు. మీలో ఎవరు చచ్చినా నాకే బాధ. ఇది మీలో పుట్టిన బుద్ధి కాదు. ఎవరో మిమ్మల్ని నూరిపోశారు. ఎవరోకాదు— వాడే. వాడిమాట విన్నారూ రోజుకో రొట్టె ముక్కయినా లేకుండాపోతారు. నా మాట వినండి. పాడై పోకండి" అంటూ నావేపు ఛర్రున వస్తుంటే అందరూ నావేపు రాకుండా వాడ్ని అడ్డుకున్నారు. ఈ రాత్రికి ఆతిథ్యం స్వీకరించమని నమ్మించి, నన్ను కోతిని చేశాడే అనుకున్నాను స్ప్రింగులా ఒక్కగెంతు గెంతి నన్ను పక్కకు తోశాడు శ్యామ్‌లాల్.

"బాబూజీ కనిపించిందా? భేడాఘాట్ మొసలి కనిపించిందా? అదిగో — అదిగో భేడాఘాట్ మొసలి. ఆ కన్నీరు అసలు కన్నీరు కాదరో! ఆ మొసలి కన్నీరుని చూసి మోసపోయాం యిన్నాళ్ళు. ఇలాగే ఒకే మాటమీద వుండి అడిగి, మా హక్కులను రక్షించుకుంటాం. చూశారా బాబూ, భేడాఘాట్ మొసలిని చూశారా?" అని అరుస్తూ నన్ను బస్సు స్టాపుదాకా వచ్చి దిగబెట్టారు శ్యామ్‌లాల్, యింకా కొంతమంది పడవవాళ్ళు.

*

(1977)